FAN VA TA’LIM YANGILIKLARI
ILMIY-METODIK JURNAL
ISSN 3093-8694 ◆ saen.uz
2026-yil
11(1)-son

UDK: 159.9:331.5-055.2

**Toxirova Go‘zaloy Davronbek qizi,**
O‘zbekiston Milliy pedagogika universiteti “Amaliy psixologiya” kafedrasi dotsenti

# O‘ZBEKISTONDA XOTIN-QIZLAR PROFESSIONAL KARYERASINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-PSIXOLOGIK YONDASHUVLARI

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada O‘zbekistonda xotin-qizlarning professional karyerasini shakllantirish va rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari tahlil qilingan. Xotin-qizlarning kasbiy salohiyatini ro‘yobga chiqarish, sifatli ta’lim olishi, mehnat bozorida munosib o‘rin egallashi hamda xizmat pog‘onalarida o‘sishini ta’minlashga qaratilgan davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlari yoritilgan. Shuningdek, professional karyera rivojlanishiga ta’sir etuvchi tashkiliy, shaxsiy va ijtimoiy omillar, gender tenglik, kasbiy motivatsiya, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash va kasbiy o‘zini o‘zi anglash masalalari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Xotin-qizlarning ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar bilan bir qatorda, ularning ta’limdan keyingi kasbiy faoliyatini qo‘llab-quvvatlash, bandligini ta’minlash va lavozim jihatidan o‘sishi uchun zarur ijtimoiy-psixologik shart-sharoitlarni takomillashtirish yuzasidan takliflar ilgari surilgan.

**Kalit so‘zlar:** xotin-qizlar, professional karyera, kasbiy rivojlanish, ijtimoiy-psixologik yondashuv, gender tenglik, kasbiy motivatsiya, mehnat faoliyati, kasbiy o‘zini o‘zi anglash, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash, rahbarlik salohiyati.

# СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К РАЗВИТИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КАРЬЕРЫ ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ

**Аннотация.** В статье анализируются социально-психологические особенности формирования и развития профессиональной карьеры женщин в Узбекистане. Рассматриваются приоритетные направления государственной политики, направленной на реализацию профессионального потенциала женщин, получение ими качественного образования, обеспечение достойного положения на рынке труда и продвижение по служебной лестнице. Особое внимание уделяется организационным, личностным и социальным факторам профессионального развития, гендерному равенству, профессиональной мотивации, социальной поддержке и профессиональному самоопределению. Наряду с анализом проводимых реформ по расширению возможностей получения образования женщинами обосновывается необходимость совершенствования социально-психологических условий для поддержки их профессиональной деятельности, обеспечения занятости и карьерного роста после завершения обучения. Предложены практические направления совершенствования механизмов профессионального развития женщин.

**Ключевые слова:** женщины, профессиональная карьера, профессиональное развитие, социально-психологический подход, гендерное равенство, профессиональная мотивация, трудовая деятельность, профессиональное самоопределение, социальная поддержка, лидерский потенциал.

# SOCIO-PSYCHOLOGICAL APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF WOMEN'S PROFESSIONAL CAREERS IN UZBEKISTAN

**Abstract.** This article examines the socio-psychological characteristics of the formation and development of women's professional careers in Uzbekistan. It highlights the key priorities of state policy aimed at realizing women's professional potential, expanding access to quality education, ensuring decent employment opportunities, and promoting career advancement. Particular attention is given to organizational, personal, and social factors influencing professional development, gender equality, career motivation, social support, and professional self-determination. Alongside the analysis of ongoing reforms aimed at expanding women's educational opportunities, the article emphasizes the importance of improving socio-psychological conditions that support women's professional activities, employment, and career progression after graduation. Practical recommendations are proposed for improving mechanisms that facilitate women's professional development and career advancement.

**Keywords:** women, professional career, professional development, socio-psychological approach, gender equality, career motivation, employment, professional self-determination, social support, leadership potential.

## KIRISH

Bugungi kunda jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti, inson kapitalini rivojlantirish va demokratik islohotlarning samaradorligi xotin-qizlarning ijtimoiy hayotdagi faolligi, kasbiy salohiyati hamda professional imkoniyatlaridan qay darajada foydalanilayotganiga bevosita bog‘liq. Xotin-qizlarning davlat va jamiyat boshqaruvi, ta’lim, fan, iqtisodiyot, tadbirkorlik va boshqa sohalardagi ishtirokini kengaytirish mamlakat taraqqiyotining muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Shu jihatdan ularning professional karyerasini shakllantirish, kasbiy rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash va mehnat faoliyatida munosib o‘rin egallashiga ko‘maklashish dolzarb ijtimoiy-psixologik masala sifatida namoyon bo‘lmoqda.

O‘zbekistonda xotin-qizlarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, ularning iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy faolligini oshirish, ta’lim olishi hamda kasbiy faoliyat bilan shug‘ullanishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish borasida izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2004-yil 25-maydagi PF–3434-sonli «O‘zbekiston xotin-qizlar qo‘mitasi faoliyatini qo‘llab-quvvatlash borasidagi qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi Farmoni, 2018-yil 2-fevraldagi PF–5325-sonli «Xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi Farmoni hamda 2022-yil 7-martdagi PF–87-sonli «Oila va xotin-qizlarni tizimli qo‘llab-quvvatlashga doir ishlarni yanada jadallashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi Farmoni mazkur yo‘nalishdagi davlat siyosatining muhim huquqiy asoslarini tashkil etadi.

Ushbu hujjatlarda xotin-qizlarning jamiyatdagi mavqeini mustahkamlash, ularning huquq va qonuniy manfaatlarini ta’minlash, ta’lim olishi, kasb-hunar egallashi, bandligini ta’minlash va tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga alohida

e’tibor qaratilgan. Ayniqsa, 2022–2026-yillarda xotin-qizlarning mamlakat iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy hayotining barcha jabhalarida faolligini oshirishga qaratilgan Milliy dastur ularning professional rivojlanishi uchun yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirdi.

Shu bilan birga, xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirish faqat ta’lim olish yoki kasbiy malakaga ega bo‘lish bilan cheklanmaydi. Bu jarayon ishga joylashish, kasbiy faoliyatda o‘z imkoniyatlarini namoyon etish, mehnat jamoasiga moslashish, rahbarlik salohiyatini rivojlantirish, lavozim jihatidan o‘sish va kasbiy muvaffaqiyatga erishish kabi o‘zaro bog‘liq bosqichlarni qamrab oladi. Demak, xotin-qizlarning professional karyerasini o‘rganishda iqtisodiy va tashkiliy omillar bilan bir qatorda, ularning kasbiy motivatsiyasi, o‘ziga bo‘lgan ishonchi, ijtimoiy munosabatlari va psixologik tayyorgarligini ham hisobga olish zarur.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi O‘zbekistonda xotin-qizlar professional karyerasini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik asoslarini tahlil qilish, mavjud imkoniyat va muammolarni aniqlash hamda ularning kasbiy o‘sishini ta’minlashga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflarni ishlab chiqishdan iborat.

## MAVZU BO‘YICHA ADABIYOTLAR TAHLILI

Professional karyera tushunchasi psixologiya, sotsiologiya, menejment va mehnat iqtisodiyoti fanlari doirasida keng o‘rganilgan. Ilmiy adabiyotlarda karyera shaxsning kasbiy faoliyati davomida egallaydigan lavozimlari, to‘plagan tajribasi, kasbiy malakasi, ijtimoiy mavqei va professional rivojlanish bosqichlarining uzviy ketma-ketligi sifatida talqin etiladi. Shu bilan birga, karyera faqat xizmat pog‘onalaridan ko‘tarilish emas, balki insonning o‘z kasbiy imkoniyatlarini anglash, maqsadlarini belgilash va ularni izchil amalga oshirish jarayoni sifatida ham baholanadi.

S.V. Mityuninaning tadqiqotlarida mutaxassisning professional rivojlanishi tashkiliy, shaxsiy va ijtimoiy jihatlar asosida izohlangan. Muallifning yondashuviga ko‘ra, tashkiliy jihat karyerani muayyan tashkilot doirasida xodimning rivojlanishi va rag‘batlantirilishi bilan bog‘laydi. Bunda lavozim, professionallik, maqom va moddiy rag‘batlantirish kabi ko‘rsatkichlar muhim o‘rin egallaydi. Shaxsiy jihat esa insonning kasbiy faoliyatga nisbatan individual munosabati, ongli tanlovi, tajribasi va professional taraqqiyot haqidagi tasavvurlarini qamrab oladi. Ijtimoiy jihat doirasida karyera jamiyatda e’tirof etilgan qadriyatlar, mavqe, nufuz va ijtimoiy imkoniyatlarga erishish jarayoni sifatida qaraladi [9, 13–14-b.].

Mazkur yondashuv xotin-qizlarning professional karyerasini o‘rganishda ham muhim nazariy ahamiyatga ega. Chunki ularning kasbiy rivojlanishi faqat individual qobiliyat va intilishlarga emas, balki mehnat jamoasidagi munosabatlar, tashkilotning kadrlar siyosati, oilaviy sharoit, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash va gender tenglik tamoyillarining amalda ta’minlanishiga ham bog‘liq.

Ijtimoiy-psixologik nuqtayi nazardan professional karyera shaxsning o‘z kasbiy imkoniyatlarini anglab yetishi, kasbiy faoliyatga nisbatan ijobiy munosa-

batni shakllantirishi va ijtimoiy muhit bilan samarali munosabat o‘rnatishi orqali rivojlanadi. Bunda kasbiy motivatsiya, o‘z-o‘zini baholash, mas’uliyat, tashabbuskorlik, muloqot kompetentligi va yetakchilik qobiliyatlari muhim psixologik omillar hisoblanadi.

Xotin-qizlarning professional rivojlanishi masalasida gender tenglik tamoyili ham alohida ahamiyatga ega. Gender tenglik ayollar va erkaklarning kasbiy faoliyatda teng huquq va imkoniyatlarga ega bo‘lishini, bilim va qobiliyatlariga muvofiq faoliyat yuritishini hamda lavozim jihatidan o‘sishida kamsitish holatlariga yo‘l qo‘yilmasligini nazarda tutadi. Shu nuqtayi nazardan, O‘zbekiston Respublikasining «Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to‘g‘risida»gi O‘RQ–562-sonli Qonuni professional karyerani rivojlantirishning muhim huquqiy asoslaridan biri hisoblanadi.

Shuningdek, «Xotin-qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida»gi O‘RQ–561-sonli Qonun ham xotin-qizlarning xavfsiz ijtimoiy muhitda yashashi va faoliyat yuritishi uchun muhim kafolatlarni belgilaydi. Chunki psixologik xavfsizlik, ijtimoiy himoyalanganlik va teng munosabat professional faollikni namoyon etishning zarur shartlaridandir.

Adabiyotlar va normativ-huquqiy hujjatlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirishni faqat ta’lim yoki bandlik masalasi sifatida baholash yetarli emas. Ushbu jarayonni shaxsiy, tashkiliy va ijtimoiy omillarning o‘zaro ta’siri asosida o‘rganish, mavjud imkoniyatlarni psixologik mexanizmlar bilan uyg‘unlashtirish talab etiladi.

## METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotning metodologik asosini shaxsning kasbiy rivojlanishi, ijtimoiylashuvi va professional o‘zini o‘zi anglashiga doir ijtimoiy-psixologik qarashlar tashkil etadi. Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv, ilmiy manbalarni nazariy tahlil qilish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish, tasniflash va mantiqiy xulosa chiqarish metodlaridan foydalanildi.

Tizimli yondashuv asosida xotin-qizlarning professional karyerasi shaxsiy, tashkiliy va ijtimoiy omillarning o‘zaro ta’sirida rivojlanadigan murakkab jarayon sifatida ko‘rib chiqildi. Qiyosiy tahlil orqali professional rivojlanishga ta’sir ko‘rsatuvchi individual va tashqi omillar, shuningdek, xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan davlat siyosatining asosiy yo‘nalishlari o‘rganildi.

Normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish orqali xotin-qizlarning ta’lim olishi, kasbiy tayyorgarligi, bandligi, tadbirkorlik faoliyati va gender tengligini ta’minlashga qaratilgan chora-tadbirlarning mazmuni yoritildi. Ilmiy-nazariy umumlashtirish usuli yordamida esa xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi ijtimoiy-psixologik omillar tizimlashtirildi.

Tadqiqotning asosiy metodologik tamoyili professional karyerani shaxsning kasbiy salohiyati va ijtimoiy muhit imkoniyatlari o‘rtasidagi o‘zaro munosabat natijasi sifatida talqin qilishdan iborat. Bunda xotin-qizlarning kasbiy rivojlanishiga

ta’sir etuvchi psixologik, ijtimoiy va tashkiliy shart-sharoitlar yaxlit holda baholandi.

## NATIJALAR

O‘zbekistonda xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosatining muhim natijalaridan biri ularning ta’lim olish va kasbiy malakasini oshirish imkoniyatlarining kengayganidir. Ayniqsa, 2022-yildan boshlab amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar xotin-qizlarning oliy ta’lim bilan qamrab olinishini oshirish, ilmiy salohiyatini rivojlantirish va kasbiy faoliyatga tayyorlanishida muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Mazkur yo‘nalishda bir nechta ustuvor mexanizmlar joriy etilgan. Jumladan, oliy ta’lim muassasalari, texnikum va kollejlarda tahsil olayotgan xotin-qizlar uchun ta’lim kontraktini to‘lash maqsadida yetti yil muddatga foizsiz ta’lim kredit-larini ajratish tartibi belgilandi. Davlat oliy ta’lim muassasalarining magistratura bosqichida tahsil olayotgan xotin-qizlarning kontrakt to‘lovlarini davlat budjeti hisobidan qoplash amaliyoti yo‘lga qo‘yildi. Shuningdek, xorijiy oliy ta’lim muas-sasalarida bakalavriat va magistratura dasturlari bo‘yicha o‘qish uchun «El-yurt umidi» jamg‘armasi orqali qo‘shimcha grantlar ajratish mexanizmi joriy qilindi.

Ijtimoiy ehtiyojmand oilalardagi, yetim yoki ota-ona qaramog‘idan mahrum bo‘lgan talaba xotin-qizlarni moddiy qo‘llab-quvvatlash, shuningdek, kamida besh yillik mehnat stajiga ega bo‘lgan, biroq oliy ma’lumotga ega bo‘lmagan xotin-qizlarning oliy ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytirish bo‘yicha ham tegishli tartiblar belgilandi. Bundan tashqari, davlat ilmiy tashkilotlari va oliy ta’lim muas-sasalari doktoranturasiga xotin-qizlar uchun maqsadli kvotalar ajratilishi ularning ilmiy faoliyatga jalb etilishi va ilmiy karyerasini shakllantirishda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda.

Ushbu chora-tadbirlar xotin-qizlarning bilim olishga bo‘lgan intilishini qo‘llab-quvvatlash bilan bir qatorda, ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchi, kasbiy istiqbolga nisbatan ijobiy munosabati va mustaqil qaror qabul qilish imkoni-yatlarini ham kengaytiradi. Biroq ta’lim olish imkoniyatining yaratilishi profes-sional karyeraning to‘liq shakllanishini avtomatik tarzda ta’minlamaydi. Olingan bilim va malakani amaliy faoliyatda qo‘llash, munosib ish o‘rniga ega bo‘lish va kasbiy o‘sish uchun qo‘shimcha tashkiliy hamda psixologik shart-sharoitlar zarur.

Xotin-qizlarning professional rivojlanishida bandlikni ta’minlash masalasi alohida o‘rin tutadi. Keltirilgan ma’lumotlarga ko‘ra, ehtiyojmand oilalardagi bilim olishga intilgan xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash maqsadida maxsus elektron plat-forma orqali 84 104 nafar xotin-qizning arizasi qabul qilingan, ulardan 35 689 nafariga tavsiyanoma berilgan. Test sinovlari natijasida 1 982 nafar ehtiyojmand oilalardagi xotin-qizlar oliy ta’lim muassasalariga davlat granti asosida talabalikka qabul qilingan.

Shuningdek, mutaxassisligi bo‘yicha kamida besh yillik mehnat stajiga ega, biroq oliy ma’lumotga ega bo‘lmagan 29 531 nafar xotin-qizdan arizalar qabul qi-

lingan va ulardan 28 664 nafariga tegishli tavsiyanomalar berilgan. Ushbu ko‘rsatkichlar xotin-qizlarning ta’lim olishga bo‘lgan ehtiyoji va kasbiy salohiyatini rivojlantirishga intilishi yuqori ekanligini ko‘rsatadi.

Professional karyerani rivojlantirish jarayonida S.V. Mityunina tomonidan ilgari surilgan tashkiliy, shaxsiy va ijtimoiy yondashuvlarni xotin-qizlarning kasbiy faoliyatiga tatbiq etish muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega.

Birinchidan, tashkiliy yondashuv xotin-qizlarning faoliyat yuritayotgan tashkilotida kasbiy rivojlanishi, malakasini oshirishi, rahbarlik lavozimlariga tayyorlanishi va mehnat natijalariga muvofiq rag‘batlantirilishini nazarda tutadi. Bunda tashkilotlarda xodimlarning kasbiy o‘sishini rejalashtirish, mentorlik tizimini rivojlantirish va lavozimga ko‘tarilishda teng imkoniyatlarni yaratish muhim hisoblanadi.

Ikkinchidan, shaxsiy yondashuv xotin-qizlarning individual qobiliyatlari, kasbiy qiziqishlari, motivatsiyasi va o‘z imkoniyatlarini anglash darajasi bilan bog‘liq. Kasbiy maqsadlarni to‘g‘ri belgilash, mustaqil qaror qabul qilish, mas’uliyatni his etish va o‘z ustida muntazam ishlash professional karyeraning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Uchinchidan, ijtimoiy yondashuv xotin-qizlarning kasbiy faoliyatini qo‘llab-quvvatlovchi ijtimoiy muhit, oilaviy munosabatlar, jamoatchilik munosabati va gender tenglik tamoyillarining amalda ta’minlanishini qamrab oladi. Oilada mas’uliyatning oqilona taqsimlanishi, mehnat jamoasida sog‘lom psixologik muhitning mavjudligi va jamiyat tomonidan kasbiy faollikning e’tirof etilishi xotin-qizlarning professional rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Tahlillar asosida xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirishga ta’sir etuvchi asosiy ijtimoiy-psixologik omillar sifatida kasbiy motivatsiya, o‘ziga ishonch, emotsional barqarorlik, kommunikativ kompetentlik, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash va gender tenglikni ajratish mumkin. Ushbu omillarning uyg‘unligi xotin-qizlarning kasbiy faoliyatga moslashishi, tashabbuskorligini namoyon etishi va professional muvaffaqiyatga erishish imkoniyatlarini kengaytiradi.

## MUHOKAMA

O‘zbekistonda xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar, avvalo, ularning ta’lim olish va kasbiy tayyorgarlik ko‘rish imkoniyatlarini kengaytirishga qaratilgan. Biroq professional karyera tushunchasi ta’lim muassasasini tamomlash yoki diplom olish bilan yakunlanmaydi. Aksincha, u insonning kasbiy faoliyatga kirishishi, mehnat jamoasiga moslashishi, o‘z salohiyatini namoyon qilishi va izchil ravishda kasbiy o‘sib borishini qamrab oladi.

Shu nuqtayi nazardan, xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirishda ta’limdan keyingi bosqichga alohida e’tibor qaratish zarur. Chunki kasbiy bilim va malakaga ega bo‘lgan mutaxassisning mehnat bozorida munosib ish topishi, o‘z kasbiga mos faoliyat bilan shug‘ullanishi va xizmat pog‘onalarida

ko‘tarilishi har doim ham bir xil imkoniyatlarga ega emas. Ayrim hollarda oilaviy majburiyatlar, ijtimoiy stereotiplar, kasbiy faoliyatni oilaviy hayot bilan uyg‘unlashtirishdagi qiyinchiliklar va rahbarlik lavozimlariga tayinlashdagi teng imkoniyatlarning yetarli emasligi xotin-qizlarning professional rivojlanishiga to‘sqinlik qilishi mumkin.

Ijtimoiy-psixologik jihatdan qaraganda, bunday holatlar xotin-qizlarning o‘z kasbiy imkoniyatlarini baholashiga, mustaqil qaror qabul qilishiga va kelajakdagi professional istiqboliga bo‘lgan munosabatiga ta’sir ko‘rsatadi. Agar shaxs o‘z mehnati munosib baholanishiga, kasbiy yutuqlari e’tirof etilishiga va rivojlanish uchun teng sharoitlar mavjudligiga ishonsa, unda kasbiy motivatsiya va mas’uliyat hissi kuchayadi. Aksincha, kamsitish, ishonchsizlik va qo‘llab-quvvatlashning yetishmasligi kasbiy faollikning pasayishiga sabab bo‘lishi mumkin.

Professional karyeraning rivojlanishida oilaviy muhit ham muhim ahamiyatga ega. Oila insonning dastlabki ijtimoiylashuv muhiti bo‘lishi bilan birga, uning kasbiy faoliyatiga munosabatini shakllantiruvchi muhim omillardan biridir. Oilada xotin-qizlarning bilim olishi, kasbiy faoliyat yuritishi va mustaqil rivojlanishiga ijobiy munosabatda bo‘linishi ularning o‘z imkoniyatlarini to‘liq namoyon etishiga yordam beradi. Shu bilan birga, oilaviy va kasbiy majburiyatlar o‘rtasidagi muvozanatni ta’minlash uchun ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish talab etiladi.

Xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirishda mehnat jamoasidagi psixologik muhit ham alohida o‘rin egallaydi. O‘zaro hurmat, hamkorlik, adolatli baholash, kasbiy yutuqlarni e’tirof etish va sog‘lom raqobat mavjud bo‘lgan jamoalarda xodimlarning kasbiy faolligi yuqori bo‘ladi. Shu sababli tashkilotlarda xotin-qizlarning kasbiy salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan psixologik xizmat, mentorlik va kasbiy maslahat tizimlarini yo‘lga qo‘yish maqsadga muvofiqdir.

Bizning fikrimizcha, xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirishga doir amaliy ishlarni quyidagi yo‘nalishlarda takomillashtirish lozim:

Birinchidan, oliy ta’lim muassasalarida tahsil olayotgan xotin-qizlarni nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy kasbiy ko‘nikmalar bilan ham ta’minlash zarur. Bunda ish beruvchilar bilan hamkorlik, amaliyot dasturlari, kasbiy maslahat va mentorlik mexanizmlarining ahamiyati katta.

Ikkinchidan, ta’limni tamomlagan xotin-qizlarning ishga joylashishiga ko‘maklashish, ularning mutaxassisligi bo‘yicha munosib ish o‘rinlariga ega bo‘lishi uchun samarali bandlik mexanizmlarini rivojlantirish lozim. Bunda kasbiy tayyorgarlik va mehnat bozori talablari o‘rtasidagi muvofiqlikni ta’minlash muhimdir.

Uchinchidan, tashkilot va muassasalarda xotin-qizlarning kasbiy o‘sishini qo‘llab-quvvatlovchi ichki dasturlarni ishlab chiqish maqsadga muvofiq. Bunday dasturlarda malaka oshirish, rahbarlik ko‘nikmalarini shakllantirish, tajribali mutaxassislar bilan hamkorlik qilish va lavozim jihatidan rivojlanish imkoniyatlari nazarda tutilishi kerak.

To‘rtinchidan, xotin-qizlarda kasbiy o‘ziga ishonch, liderlik, kommunikativ kompetentlik, emotsional intellekt va stressga bardoshlilik kabi psixologik sifatlarni rivojlantirishga qaratilgan trening va maslahat xizmatlarini kengaytirish lozim.

Beshinchidan, mehnat jamoalarida gender tenglik tamoyillariga amal qilinishini ta’minlash, xotin-qizlarning kasbiy yutuqlarini obyektiv baholash va ularning rahbarlik faoliyatida ishtirok etishi uchun teng imkoniyatlar yaratish zarur.

Oltinchidan, professional karyerani rivojlantirishda oila, ta’lim muassasalari, ish beruvchilar va tegishli davlat tashkilotlari o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish lozim. Chunki xotin-qizlarning kasbiy muvaffaqiyati faqat individual intilishlar bilan emas, balki ularni qo‘llab-quvvatlovchi ijtimoiy muhit bilan ham belgilanadi.

Demak, xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirishda ta’lim, bandlik, ijtimoiy himoya va psixologik qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini o‘zaro uyg‘unlashtirish muhimdir. Bunday yondashuv xotin-qizlarning nafaqat kasbiy faoliyatga kirishishini, balki uzoq muddatli professional rivojlanishini ham ta’minlashga xizmat qiladi.

## XULOSA

O‘zbekistonda xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirish davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti, inson kapitalini rivojlantirish va gender tenglikni ta’minlash bilan chambarchas bog‘liq. Amalga oshirilayotgan islohotlar xotin-qizlarning sifatli ta’lim olishi, kasbiy malakasini oshirishi, ilmiy faoliyat bilan shug‘ullanishi va iqtisodiy hayotda faol ishtirok etishi uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, professional karyera shaxsning individual qobiliyatlari, kasbiy motivatsiyasi, tashkiliy imkoniyatlar va ijtimoiy muhitning o‘zaro ta’siri asosida shakllanadi. Shu sababli xotin-qizlarning professional rivojlanishini faqat ta’lim olish yoki ish bilan ta’minlash doirasida emas, balki ularning kasbiy faoliyat davomida o‘sishi, rahbarlik salohiyatini namoyon etishi va mehnat jamoasida munosib mavqega ega bo‘lishi nuqtayi nazaridan ham baholash zarur.

Xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirishda tashkiliy, shaxsiy va ijtimoiy omillarning uyg‘unligi muhim ahamiyatga ega. Tashkiliy omillar kasbiy o‘sish va lavozim jihatidan rivojlanish imkoniyatlarini ta’minlasa, shaxsiy omillar kasbiy motivatsiya, o‘ziga ishonch va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Ijtimoiy omillar esa oilaviy qo‘llab-quvvatlash, sog‘lom psixologik muhit va gender tenglik tamoyillarining amalda ta’minlanishida namoyon bo‘ladi.

Shuningdek, xotin-qizlarning ta’lim olishi uchun yaratilayotgan imkoniyatlarni ularning keyingi kasbiy faoliyati bilan uzviy bog‘lash zarur. Buning uchun ta’lim muassasalari va ish beruvchilar hamkorligini kuchaytirish, bitiruvchilarni

ishga joylashtirish mexanizmlarini takomillashtirish, mentorlik tizimini rivojlantirish va kasbiy maslahat xizmatlarini kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Xulosa qilib aytganda, xotin-qizlarning professional karyerasini rivojlantirishga qaratilgan ijtimoiy-psixologik yondashuv ularning shaxsiy salohiyatini to‘liq ro‘yobga chiqarish, kasbiy faolligini oshirish va jamiyat hayotidagi ishtirokini kengaytirishga xizmat qiladi. Xotin-qizlarning kasbiy yutuqlari uchun teng imkoniyatlar yaratish, ularni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash va professional rivojlanishiga to‘sqinlik qiluvchi omillarni bartaraf etish nafaqat alohida shaxs, balki butun jamiyat taraqqiyoti uchun muhim ahamiyatga ega.

## Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2004-yil 25-maydagi PF–3434-sonli «O‘zbekiston xotin-qizlar qo‘mitasi faoliyatini qo‘llab-quvvatlash borasidagi qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida»gi Farmoni. https://lex.uz/docs/-214651

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 2-fevraldagi PF–5325-sonli «Xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi Farmoni. https://lex.uz/docs/-3546742

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 7-martdagi PF–87-sonli «Oila va xotin-qizlarni tizimli qo‘llab-quvvatlashga doir ishlarni yanada jadallashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi Farmoni. https://lex.uz/docs/-5899498

4. «2022–2026-yillarda xotin-qizlarning mamlakat iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy hayotining barcha jabhalarida faolligini oshirish bo‘yicha Milliy dastur». O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 7-martdagi PF–87-sonli Farmoniga ilova.

5. O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 2-sentabrdagi O‘RQ–561-sonli «Xotin-qizlarni tazyiq va zo‘ravonlikdan himoya qilish to‘g‘risida»gi Qonuni.

6. O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 2-sentabrdagi O‘RQ–562-sonli «Xotin-qizlar va erkaklar uchun teng huquq hamda imkoniyatlar kafolatlari to‘g‘risida»gi Qonuni.